

**COC-leden leggen kritische
vragen voor aan minister
van Onderwijs Ben Weyts**

In gesprek met de minister

BIRTHE VAN DER VEKEN

Minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) zakte op woensdag 9 september af naar het nationaal secretariaat van COC. Na een oproep aan het begin van de zomer, kregen verschillende leden de kans om hun kritische vraag zelf aan de minister voor te leggen. Nationaal secretaris Paul Willekens leidde de geanimeerde discussie in goede banen.

Afstandsonderwijs

Door de coronapandemie kwam afstands- onderwijs plots heel erg in de spotlight te staan. Digitaal leren en werken in onderwijs belandde in een stroomversnelling. Sommige scholen wilden in het nieuwe schooljaar zelfs structureel afstands- onderwijs organiseren.

Gerry Seynaeve,

leraar wiskunde aan het RHIZO College in Zwegem – die de minister toe- passelijk via een filmpje vanop afstand aanspreekt – vraagt zich af of hij van plan is om het afstandsonderwijs een vaste plaats in onderwijs te geven, ook na de coronacrisis. “Zelf loop ik daar niet zo warm voor, omdat ik vind dat je op die manier niet zo dicht bij je leerlingen staat en minder snel kan bijsturen. Bovendien vraagt het onderwijzend personeel al jaren om zoveel mogelijk zijn kerntaak, namelijk lesgeven tussen de leerlingen, te kunnen uitvoeren. Wat is uw visie op afstandsonderwijs op de korte en middellange termijn?”

Minister Weyts: “Het afstandsonderwijs zal het contactonderwijs nooit vervangen. Leerlingen krijgen het beste onderwijs van een gepassioneerde leraar die in de klas staat. Afstandsonderwijs kan wel een aanvulling zijn. Momenteel werken wij aan een plan digitalisering. Daarmee wil ik het digitale aanbod, waar afstandsonderwijs deel van uitmaakt, structureel verankeren in het Vlaamse onderwijs. Ik zie daarin twee grote voordelen. Ten eerste maakt een digitaal aanbod het mogelijk om meer op maat te werken. Leerlingen die een voorsprong willen nemen, kan je uitdagen, terwijl je diegenen met een achterstand waar nodig wat kan bijspijkeren. Een tweede voordeel is dat je leerlingen een zekere mate van verantwoordelijkheid en zelfstandigheid kan geven. Ze mogen dan iets op eigen tempo afwerken, maar moeten wel zorgen dat het in orde is tegen een bepaalde dead-

line. Een cruciale randvoorwaarde om dat alles te kunnen laten slagen, is dat je iedereen bereikt. Zowel leerlingen als leraren moeten hiervoor voldoende uitgerust zijn.”

Preventieadviseurs en ICT-coördinatoren

Ook de rollen van de preventieadviseur en de ICT-coördinator kregen door de coronapandemie veel aandacht. De crisissituatie maakte duidelijk dat die personeelsleden op school onmisbaar zijn, maar ze hebben geen apart statuut en zijn daardoor vaak aangesteld met zogenaamde BPT-uren. Die middelen komen uit het gewone lestijdenpakket en kunnen dan niet meer in de klas aangewend worden.

Koen Lauriks is

aan de slag als coördinerend preventieadviseur in de scholengemeenschap Antwerpen Oost en werkt daarnaast als hoofd van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk van de Ignatiaanse Scholen in Antwerpen. Hij vindt het jammer dat de functie van de preventieadviseur na 25 jaar welzijnswet in onderwijs nog altijd niet erkend is. “Bovendien kwamen het belang van de preventieadviseur en de risicoanalyse de afgelopen tijd regelmatig in de media. Is het niet brood-

nodig om het statuut van de preventieadviseur in het onderwijs te erkennen en er de nodige middelen voor vrij te maken?”

Minister Weyts: “Ik wil geen zaken beloven die ik niet kan waarmaken, maar zowel voor de preventieadviseur als voor de ICT-coördinator zou je inderdaad moeten evolueren naar een duidelijke profielomschrijving en een apart statuut. Op die manier zou je ook ruimer kunnen aanwerven dan binnen het lerarenkorps zelf, want daardoor teer je in op je lerarenbestand. Het debat over het statuut van beide functies moeten we dus absoluut nog voeren. De uitdaging is om ervoor te zorgen dat dat debat plaatsvindt binnen budgettair haalbare marges. Anders kunnen we dat nooit realiseren.”

“Op korte termijn hebben we voor het leerplichtonderwijs wel extra middelen uitgetrokken voor zowel ICT als veiligheidsmaatregelen. De geormerkte middelen die normaal voorzien zijn voor informatica op school zijn uitermate beperkt. Daarom hebben we nu 35 miljoen euro extra op tafel gelegd om een eerste sprong voorwaarts te kunnen maken. Dat is in één klap een verdubbeling van het budget. Scholen mogen zelf kiezen op welke manier ze die middelen inzetten, zolang ze maar naar ICT gaan. Meer uren toekennen aan de ICT-coördinator behoort dus tot de mogelijkheden. Wat veiligheidsmaatregelen betreft, hebben we 22 miljoen euro extra voorzien

voor het eerste semester van het huidige schooljaar. Ook daarin zijn scholen vrij om te kiezen hoe ze de middelen gebruiken en kunnen ze dus investeren in extra uren voor de preventieadviseur.”

Verloningspakket: extra kosten

Een derde thema dat door de coronacrisis extra belangstelling krijgt, is het verloningspakket en meer bepaald de extra kosten die onderwijspersoneel maakt om hun job uit te oefenen. Zo betalen zij zelf voor een laptop en een internetverbinding, terwijl dat in andere sectoren door de werkgever wordt vergoed. Bovendien stelt het decreet rechtspositie dat werkgevers de nodige middelen voor hun personeelsleden moeten voorzien, maar wordt die bepaling vaak niet toegepast.

Serge Vrancken, die als leraar en coördinator duaal leren werkt in WICO in Pelt, vertelt dat hij de afgelopen maanden veel van thuis heeft gewerkt met een eigen computer. “Heel wat mensen die bij de Vlaamse overheid werken, krijgen een laptop en een maandelijks vergoeding. Waarom kan dat niet voor onderwijspersoneel, dat in zekere zin ook voor de Vlaamse overheid werkt?”

Minister Weyts: “Als je die vergelijking echt wil maken, dan moet je natuurlijk alle voor- en nadelen van beide statuten in rekening brengen. We zijn nu binnen onderwijs een inhaalbeweging aan het maken op digitaal vlak. Zoals ik al aanhaalde, hebben we al 35 miljoen euro extra vrijgemaakt voor ICT in onderwijs. Dat geld is er dankzij de coronacrisis gekomen, omdat bij sommige kleurcodes afstandsonderwijs aangeboden moet worden. Elke crisis brengt opportuniteiten en goede gevolgen mee. Dat is met de coronapandemie niet anders. Ik wil nu verder gebruik maken van dat

“Middelen die de overheid toekent, moeten ingezet worden voor datgene waarvoor ze bedoeld zijn.”

momentum om met het plan digitalisering te komen. Dat zou in oktober op tafel moeten liggen en ook daarmee hoop ik extra budget voor ICT in onderwijs uit te trekken.”

“De extra middelen die nu voorzien zijn voor ICT moeten ook echt daarvoor gebruikt worden. Middelen die de overheid toekent, moeten ingezet worden voor datgene waarvoor ze bedoeld zijn. Mijn eigen partij is daar sterk voorstander van en die ratio loopt ook als een rode draad doorheen het regeerakkoord. Maar we leggen ook niet tot in het kleinste detail vast hoe scholen het extra geld precies moeten besteden. Ze kunnen zelf kiezen of de bijkomende middelen voor ICT bijvoorbeeld gebruikt worden voor laptops voor leraren en leerlingen, nieuwe software, de ICT-coördinator ...”

Zij-instromers

COC vindt het positief dat minister Weyts werk maakt van een grotere en betere instroom in het onderwijs. Het recente initiatief om nieuwe zij-instromers in knelpuntberoepen toch een deel van hun anciënniteit te laten meenemen, is daar een goed voorbeeld van. Toch gaf COC een protocol van niet-akkoord. Onder andere omdat we ook veel terechte vragen krijgen van leden die al eerder de overstap naar het onderwijs maakten en dus niet kunnen genieten van de nieuwe regeling rond anciënniteit.

Ann Keuleers werkt op het internaat van het Sint-Aloysiusinstituut in Lier, maar startte haar carrière buiten onderwijs.

“Ik was heel gelukkig toen ik hoorde dat in

het regeerakkoord staat dat er ook voor personeel dat in het verleden de overstap maakte een aanpassing zou komen rond anciënniteit. Mijn teleurstelling is dan ook groot nu blijkt dat we weer uit de boot vallen.”

Minister Weyts: “Ik heb verschillende scenario's laten uitwerken en bekeken of we niets konden doen voor diegenen die vroeger zijn ingestroomd of toch zeker voor zij die in een knelpuntberoep gestapt zijn. Het antwoord daarop was uiteindelijk eensluidend: nee, we kunnen dat niet. Ten eerste omdat je helaas niet eindeloos terug in de tijd kan gaan en er dus altijd mensen terecht kwaad zullen zijn. Als je bijvoorbeeld zegt dat je iedereen die tot acht jaar geleden de overstap gemaakt heeft, meeneemt, dan zullen de mensen die negen jaar geleden instroomden niet tevreden zijn. De tweede en belangrijkste reden is dat we op dit moment het leraarrentekort moeten tegengaan en dat doel bereiken we niet door de anciënniteit te valideren van mensen die al instroomden. Dat is de pijnlijke waarheid.”

“De maatregel die er nu gekomen is, is een extra investering in onderwijs. Het is wel een dure maatregel en daarom is hij ook beperkt. Enkel mensen die de overstap maken naar een knelpuntberoep, zoals leraar Frans of Wiskunde in het secundair onderwijs of leraar in het basisonderwijs, komen in aanmerking. Ze kunnen ook maximaal acht jaar anciënniteit meenemen. Die beperkingen waren nodig om te vermijden dat de maatregel zo duur zou zijn dat hij er helemaal niet door zou raken. Bovendien heb ik de indruk dat de maatregel succesvoller is dan verwacht en dat hij dus ook meer zal kosten dan vooropgesteld. Elke euro die we in de toekomst bijkomend investeren, moet gaan naar extra leraren. Ik wil dan ook niet de hoop creëren dat de maatregel retroactief zal worden. Ook al besef ik dat dit een teleurstelling is voor mensen die vroeger de overstap naar het onderwijs gezet hebben en daarbij financieel ingeleverd hebben.”

Eindeloopbaan

Heel wat leden maken zich zorgen over het einde van hun loopbaan en dan vooral over hoe het werk werkbaar te houden. Iedereen moet langer werken, maar een voltijdse lesopdracht is zwaar en er komt veel administratie en planlast bij kijken.

Natasja Jennekens

is lector in de bacheloropleiding verpleegkunde van Hogeschool UCLL in Genk.

Zij en haar oudere collega's vragen zich af hoe ze tot aan het einde van hun loopbaan moeten geraken.

“Soms lijkt het eerder op een survivaltocht. De werkdruk weegt enorm zwaar en de flexibiliteit swingt de pan uit. Heel wat collega's reduceren hun percentage om het vol te houden. Daardoor slinkt niet alleen hun loon, maar vooral ook hun pensioen. Hoe wilt u ervoor zorgen dat we tot op het einde van onze loopbaan werkbaar werk hebben, zonder financiële gevolgen voor ons loon en later ons pensioen?”

Minister Weyts: “Twee zaken zouden moeten bijdragen aan een verlaging van de werkdruk van het onderwijspersoneel in het algemeen en de oudere leraren in het bijzonder. Een eerste punt is het tegengaan van het lerarentekort, waarvoor we nu verschillende initiatieven nemen. Ten tweede moet de directie meer mogelijkheden krijgen om een echt personeelsbeleid te voeren. Momenteel lopen de onderhandelingen rond de hervorming van de vaste benoeming. Het dossier rond evaluatie en

coaching is daaraan gekoppeld. Ik zou heel graag willen dat directies meer kunnen inzetten op coaching en echt kunnen werken als personeelsmanagers met een effectief personeelsbeleid. Momenteel is daar nog te weinig ruimte voor. Om dat mogelijk te maken, moet er een duidelijkere omschrijving van het profiel van directies komen en moeten zij een betere opleiding krijgen.”

B-decreet

Het M-decreet is al een aantal jaren in voege, maar het onderwijsveld worstelt met zorgvragen van leerlingen en ouders. De ondersteuningsnetwerken doen samen met schoolteams en CLB's hun best, maar stoten op de grenzen van wat haalbaar is. Het beloofde B-decreet, ook wel begeleidingsdecreet genoemd, zou beterschap moeten brengen. Al melden gedreven personeelsleden dat ze ongerust zijn over wat komen gaat.

Ria Coussens is

administratief medewerker bachelor in het Vrij CLB Regio Gent. Ze wijst erop dat het decreet leerlingenbegeleiding⁴

een verregaande reorganisatie van de CLB's vergde. Dat vraagt tijd. “Zal het nieuwe begeleidingsdecreet opnieuw een omwenteling van de werking van het CLB met zich meebrengen of beperkt het zich tot een aanscherping van de rollen van het CLB?”

Minister Weyts: “Het M-decreet is met de beste bedoelingen tot stand geko-

men, maar nobele intenties zijn soms de grootste vijand van een efficiënt beleid. Dat blijkt hier ook het geval te zijn. Er zijn tonnen extra middelen geïnvesteerd om het M-decreet te laten werken, maar uiteindelijk blijft iedereen op het terrein ontevreden. Daarom hebben we als doel om de hele werking grondig te herzien. Dat zal stapsgewijs gebeuren. Om te beginnen hebben we er bijvoorbeeld voor gezorgd dat de ondersteuningsnetwerken vanaf dit schooljaar 30 miljoen euro extra krijgen. Dat geld dient uitsluitend om tegemoet te komen aan de sterk gestegen vraag naar ondersteuning. We investeren ook 23 miljoen euro extra in zorgcoördinatoren leerlingondersteuning, voor extra handen in de klas. Daarnaast zijn er net stappen gezet om de administratieve last voor de CLB's te beperken door voor het gemotiveerd verslag enkel naar de handelsgerichtheid te kijken. Procedures of analyses die al gedaan zijn door bijvoorbeeld de scholen, moeten daardoor niet opnieuw gebeuren.”

“Daarna gaan we natuurlijk het M-decreet zelf aanpakken. Wat in de plaats moet komen, wordt wel eens begeleidingsdecreet genoemd. Zelf zou ik liever spreken van iets als leersteun. We moeten wat weg van dat zorgidee. Een school is tenslotte geen zorginstelling, maar een plek om te leren. Ondersteuners zijn er om kinderen te ondersteunen bij het leren op de plaats waar ze het meest thuis horen. Op dit moment bekijken we wat we met de ondersteuningsnetwerken zullen doen. Ze kunnen bijvoorbeeld verzelfstandigen, ondergebracht worden bij de pedagogische begeleidingsdiensten of toch de koppeling met het buitengewoon onderwijs behouden. Verder denk ik dat we het buitengewoon onderwijs opnieuw moeten versterken. Vandaag leeft bij veel ouders het idee dat ze hoe dan ook het recht hebben om hun kind in eerste instantie in een gewone school in te schrijven en dat die school het recht op leren van dat kind moet garanderen. Dat is een foute redenering. Een kind met een beperking onderbrengen in het gewoon onderwijs is soms noch voor de klas, noch voor die leerling zelf een goede

1. Het decreet leerlingenbegeleiding regelt de werking van de CLB's, de leerlingenbegeleiding in de scholen en de samenwerking tussen beide.

zaak. Wel moeten er meer mogelijkheden zijn om van het buitengewoon onderwijs naar het gewoon onderwijs over te schakelen.”

Talen in het volwassenonderwijs

Vlamingen stonden altijd bekend om hun talenkennis. Het uitstekende talenonderwijs in het volwassenonderwijs dat breed toegankelijk was voor iedereen, speelde daar een belangrijke rol in. De laatste jaren zet de overheid in op een ander volwassenonderwijs, wat ten koste gaat van de 'traditionele studiegebieden' zoals talen.

Ingrid Kremer geeft Duits aan CVO Semper, gelegen in Brussel en de Vlaamse Rand. Ze stelt dat de talenopleidingen in het volwassenonderwijs de laatste jaren meer en meer inboeten. “Dat is voor een groot deel het gevolg van het beleid, dat vooral wil inzetten op tweedekansonderwijs. De Centra voor Volwassenenonderwijs gaan zich dan richten op wat het meeste opbrengt en schaffen zo andere studiegebieden almaar verder af. Nochtans zou het volwassenonderwijs voor zoveel mogelijk mensen moeten openstaan. Dat mag niet verengd worden tot enkel wat nodig is voor de arbeidsmarkt van nu. Bovendien biedt ook talenkennis kansen op een job. Gaat u verder doen met het afbouwbeleid van de talen of gaat u proberen om ze opnieuw op de kaart te zetten? En welke concrete voorstellen hebt u daartoe?”

Minister Weyts: “De hertekening van het landschap, waarbij een aantal opleidingen werden ingekanteld bij de hogeschool, heeft inderdaad een impact gehad. De problemen die je aanhaalt, staan voor een deel los van overheidssturing. Het volwassenonderwijs is namelijk onderhevig aan het spel van vraag en aanbod.

“Ik wil geen ranking van scholen. Dan loop je het gevaar dat scholen die niet te vergelijken zijn toch tegenover elkaar worden gezet.”

CVO's spelen daar zelf op in, door een opleiding aan te bieden wanneer zij merken dat er vraag naar is. De coronacrisis kan een negatieve impact hebben op de vraag naar opleidingen die mensen eerder volgen als vrijetijdsbesteding, zoals taalvakken, omdat ze niet de zekerheid hebben dat ze het volledige traject kunnen doorlopen.”

“Langs de andere kant is de huidige crisis ook een kans voor de CVO's. Heel wat mensen zullen zich moeten herscholen of bijscholen. Het is dan ook het moment om met het volwassenonderwijs campagne te voeren en bepaalde opleidingen, dat kunnen zeker ook talen zijn, naar voren te schuiven. Fundamenteel is natuurlijk dat de opleidingen leiden tot een beroeps-kwalificatie of een diploma.”

Centrale toetsen

Een thema dat bij heel wat mensen in het onderwijsveld gevoelig ligt, is het respect voor de leraar als autonome professional. Nogal wat COC-leden voelen zich louter een uitvoerder van de opdrachten die de directie hen toewijst. Gedetailleerde eindtermen, overladen leerplannen en tot in de details uitgewerkte leermethodes laten nog weinig vrijheid aan de leraar om zijn of haar ding te doen. Daar komt de registratie- en verantwoordingsplicht nog eens bovenop en, tot verrassing van velen, is er sinds deze zomer ook sprake van centrale toetsen vanaf 2023.

Sander Nachtergaele geeft les in het Don Bosco-college in Zwijnaarde. Hij

merkt op dat de minister de centrale toetsen in de media verdedigde als een duidelijke kwaliteitsmeting van het Vlaamse onderwijs. “Ik stel mij daarbij twee vragen. Ten eerste, hoe zal u vermijden dat leraren zich te hard focussen op die toetsen en dat er dus sprake is van *teaching to the test*? Daarnaast mogen we ervan uitgaan dat minstens de scholen en leerlingen die deelnamen aan de toetsen de resultaten te zien krijgen. Maar als die resultaten ruimer verspreid geraken, bestaat het risico dat er een ranking van scholen komt. Hoe wilt u dat tegengaan?”

Minister Weyts: “Met centrale toetsen loop je inderdaad het risico dat leraren aan *teaching to the test* gaan doen. Al bestaat dat gevaar vandaag ook al, want verschillende onderwijskoepels nemen nu al gelijkaardige testen af. Bovendien zijn wij momenteel het enige OESO-land dat geen centrale toetsen heeft. Als ik de vraag krijg hoe het zit met de leerachterstand van Vlaamse jongeren, kan ik dat op dit moment niet nagaan, omdat wij geen Vlaamse proeven hebben. Als wij willen checken hoe het staat met onze onderwijskwaliteit en de evolutie daarvan, moeten wij ten rade gaan bij buitenlands onderzoek, zoals PISA. Daar gaat ongeloflijk veel geld naartoe.”

“Er is een probleem met de onderwijskwaliteit in Vlaanderen en het is tijd dat we onszelf een spiegel voorhouden. Daar dienen die centrale toetsen voor. Ze zijn een tool voor zelfevaluatie bij de scholen, zodat ze zichzelf kunnen vergelijken met een vergelijkbare school en weten waar ze als instelling moeten remediëren. Daarnaast is het ook de bedoeling om leerwinst van individuele leerlingen op te volgen. Zo weten scholen waar ze moeten bijspijkeren. De discussie over de openbaarheid van de data die uit de testen komen, moeten we nog voeren, maar ik wil geen ranking van scholen. Het is dus niet de bedoeling om die resultaten op de straatstenen te gooien. Dan loop je het gevaar dat scholen die niet te vergelijken zijn toch tegenover elkaar worden gezet.”

Besparingen

Minister Weyts kondigde een aantal besparingen aan in onderwijs. Tegelijkertijd wil hij werken aan de herwaardering van het lerarenberoep, wat vermoedelijk geld zal kosten.

Mark Van Dongen is aan de slag als lerarenopleider en pedagogisch begeleider.

Hij merkt op dat de minister enerzijds praat over investeringen in onderwijs en anderzijds besparingen plant.

“Hoe rijmt u de besparingen met het aantrekkelijker maken van de job van leraar, in het bijzonder voor starters? En hoe rijmt u de besparingen met de ambitieuze eindtermen?”

Minister Weyts: “Onderwijs wordt als beleidsdomein niet stiefmoederlijk behandeld tijdens deze legislatuur. Verhoudingsgewijs gaan er deze regeerperiode extra middelen van de totale pot naar onderwijs. In vergelijking met andere sectoren staat onderwijs er dus niet slecht voor. Waarom je in bepaalde zaken investeert en op andere net bespaart, is het gevolg van beleidskeuzes. In het

secundair onderwijs toppen we inderdaad de groei af met een flinke 100 miljoen euro, maar daartegenover komt er 100 miljoen euro bij voor het basisonderwijs en is er budget vrijgemaakt voor het lerarenpact. Voor mij is dat niet zozeer een pact, maar wel een groep maatregelen om het lerarenberoep aantrekkelijker te maken en zo ook het lerarentekort aan te pakken. De nieuwe maatregel voor de zijinstromers maakt daar deel van uit, maar ook de op til staande hervorming van de vaste benoeming hoort daarbij.”

“Om de onderwijskwaliteit op te krikken, mogen we de lat voor leraren wat hoger leggen. Al moet daar wel iets tegenover staan op vlak van waardering. Zo wil ik de niet-bindende toelatingsproef in de lerarenopleiding, waarbij het eigenlijk

“Om de onderwijskwaliteit op te krikken, mogen we de lat voor leraren wat hoger leggen. Al moet daar wel iets tegenover staan op vlak van waardering.”

niet uitmaakt hoe je die invult, vervangen door een exemplaar met bindende gevolgen. Dat zou kunnen betekenen dat je in het eerste jaar moet remediëren als je tekorten hebt. Ook inhoudelijk wil ik het niveau in de lerarenopleiding optrekken. Zo kunnen we iets doen aan de perceptie dat je pas voor leraar gaat studeren als je al een aantal zaken geprobeerd hebt. Daartegenover staat dus dat diegenen die uitstromen uit de lerarenopleiding, meer waardering moeten krijgen bij hun start in onderwijs, onder andere door een snellere vaste benoeming en betere begeleiding. Zo motiveer je pas afgestudeerden om effectief in onderwijs te stappen en ga je uitval in de eerste jaren tegen. Verder wil ik diegenen die misbruik maken van de vaste benoeming sneller kunnen ontslaan. Dat is een kleine groep, maar ze zijn met genoeg om de kijk op leraren ook voor de anderen te verpesten.”

“We hebben nog extra middelen voor onderwijs achter de hand, al staan die onder druk door de coronacrisis. We zitten met de coronafactuur die een grote impact heeft op de begroting. Veel van het geld dat onderwijs er de laatste maanden heeft bijgekregen, dient om extra kosten als gevolg van de coronacrisis te dekken. Al zal ik blijven vechten voor extra middelen.”